

HEBREOS

Ra sɔcua bi 'bɛnba yɥ 'yɛc'yɛi, yɥ israel, ngue na ya ra hebreo ɥ

Bin 'yuse Oja nangu'e'a rá Ts'unt'ɥ

¹ Nu'bɥ maya'bɥ thofo 'dahmi ts'ɥ bɥ í 'yu'a rán 'yomfɛni Oja, nɛ 'dahma 'dan'yo bɥ á xi'ɥ yú pɔngahya. Nɛ gue'ɥ bi xi a mam bombɔtahɥ ɥ, gue dyɥ israelhɥ. ² Pɛ nuya rán zɛgui yɥ pa ya, bi jajɥ ga paɥmbɥ xɥn ho Oja ya nangu'e rá Ts'unt'ɥ bi zɔcua dí 'bɥhmbɥ. Nɛ gueɛ a rá Ts'unt'ɥ í 'yɔt' Oja gátho yɥ ximhäi, nɛ bi zänni dim Hmu 'bɛ'a gátho i ja. ³ Nɛ ní 'yɛpɥ bí 'bɥ Oja rá Ts'unt'ɥ tengu'bɥ rá thai ra hyadi, gue'a di jajɥ ga paɥmbɥ a rán ho Oja. Nɛ tengu 'bɥ ra sello, 'da angu da bɔni. Nɛ di 'yonse 'bɛ'a gátho i ja a rá Ts'unt'ɥ Oja, nangu'e rá m hma i ja rá ts'edi. Nɛ nu'bɥ mí juase bi hoga ma ts'oquihɥ ua, bi mbeng bɥ mahɛts'i 'darɥ ní mandau i a tate thofo i ja rá ts'edi.

*Man'da i ja rá ts'edi rá Ts'unt'ɥ Oja xinda gue'ɥ
yám 'bɛhni mahɛts'i*

⁴ Nu rá Ts'unt'ɥ Oja 'bɥ ya xí hogahɥ, bin t'un rá ts'edi xɥn ho xinda gue'ɥ yám 'bɛhni mahɛts'i. Nguetho ya rá Ts'unt'ɥ zɛhɛ Oja a, i conhui rá ts'edi rá Ta xinda gue'ɥ yám 'bɛhni. ⁵ Nguetho:
Nu'i ma 'dats'unt'ɥ i,
dí 'da a ni ts'edi ya,
pɛ njam'bɥ bi t'ɛmp'ɥ yám 'bɛhni Oja, pɛ hinda hɔnt'a rá Ts'unt'ɥ zɛhɛ. Nɛ:
Nugä dra Ta nangu'e ma Ts'unt'ɥ,

ne xínga n'da rá m 'behni Ojã bi 'yẽmbi. ⁶ Pẽ nu Ojã 'bũ mambá si ua ja ra ximhäi a rá Ts'ant'ũ, ne bi 'yẽna:

Nu ahũ gyũm 'behnihũ mahẽts'i, gãtho gui thãndehũ na ma Ts'ant'ũ,

bi 'yẽn Ojã. Nguetho nu'a rá Ts'ant'ũ go da t'ẽspa a bũ na nu Ojã. ⁷ Pẽ nu yám 'behni mahẽts'i, i øt' Ojã yú 'yẽhe thoho ỹ, tengũ mán t'o't'i:

ẽmmẽ i tih yám 'behni 'bũ i ørpa rá 'bẽfi tengũ 'bũ yũn dãhi,

ne di juadi 'bẽ'a gãtho hingui numanho Ojã tengũ 'bũ yũ sibi, nangue rá ts'edi zehẽ Ojã.

⁸ Pẽgue bi 'yẽmp'a rá Ts'ant'ũ Ojã:

Nu'i gra Ojã, thocpa thoho gam manda zehẽ mazãi, njãm'bũ dim 'beh ni ts'edi, ne guidí manda xũn ho.

⁹ Nẽ bi 'yẽmbi:

Nu'i gra Ojã, ẽmmẽ guí numanho a ran ho, ne 'be xingui

ts'ũ guí nde gui nu a ran ts'o.

Janangue'a ni Ojãgui man'da dá 'da'a ran johya xinda gue'ũ gãtho mi'da ni cu gue ma 'yẽc'yẽi,

bi 'yẽmbi. ¹⁰ Nẽ bi 'yẽmp'a rá Ts'ant'ũ a Ojã:

Nu'i gra Hmu, rá mbũdi gá 'yøt' ra ximhäi,

ne gá 'yøzehẽ 'bẽ'a gã bí ja mahẽts'i,

bi 'yẽn Ojã.

¹¹ Nẽ nu'a ra ximhäi dim pädi, ne mahẽts'i, pẽ nu'i gam 'bũi mazãi.

Gãtho yũ din ts'oni tengũ'bũ yũ 'yahe.

¹² Nẽ tengũ'bũ di pãh ní he n'da,

din jabũ 'bũ gá pãh ra ximhäi.

Pẽ nu'i njãm'bũ gam pädi gãtho yũ pa,

ne njãm'bũ da gua'a ni te.

13 Ne, dami manda ua ja ma ts'edi ui,
 ja gue'bu ga ja i gui tap'u gätho man saihu,
 bi 'yemp'a rá Ts'ant'u a Oja. Pe njam'bu bi xi u yám
 'behni Oja tengu a. 14 Gätho yám 'behni bí penhua,
 tengu'bu yun dahi gue hin dí nuhu, i øt' yá 'yehε Oja
 nangueju to'o gätho nts'änni da hyan a ra te njam'bu
 da guadi.

2

Jatho ga urpah ra güenda a ní yanjü Oja

1 Pe nu'a rá Ts'ant'u Oja bi 'yurcahu rá 'yu Oja,
 xinda gue u 'be'a mí hma maya'bu. Janangue'a
 man'da emme jats'editho ga jamansuhu a 'be'a dí
 øhmbu ya, n'dahma hin ga 'behmbu a, ne xín dam
 'behmbu buya. 2 Nu'bu mí man'u yám 'behni Oja u
 yún t'edi Oja maya'bu, pe guehma bi nu ran unbi
 a rán säui a to bi mbesta a bi ma. Pe nu'a rá m
 hma Oja bi man'a rá Ts'ant'u, man'da ja rá ts'edi a.
 3 Janangue 'be xíngui ts'u ga ponju 'bu hin dí urpah
 ra güenda a rá m hma mixte thoho. Ne gue'a ram
 hma ní yanjü Oja a. Ne rá mbudi bi manse ra Hmu
 'bu mim 'bucua ja ra ximhäi. Ne m'bejua bi xiju u yá
 xädi gue bi 'yø a bi man ra Hmu. 4 Ne'a Oja bi 'yudi
 majuani a ram hma 'bu mí 'yøt' yu hmerya ne xun
 ngu yun t'øt'e mixte. Ne'bu mí 'daju ra ts'edi nangue
 rá Hogandahi, tengu mí ndese Oja bi darcahu. Ne
 gue'a í 'yudi majuani a ram hma.

Nu ra Jesús njuqtho bin ja tengu thohogahu

5 Pe nuna rá ts'edi Oja gue dí mangä, hinga nan
 ja xun ho. Pe hinga gue'u yám 'behni mahets'i di
 jap Oja di manda bu ja ra 'da'yo ximhäi 'bu bin ja
 rá ts'edi Oja xun ho bu. 6 Pegue bi zän Oja to'o di

manda b_u, tengu bi si'a Ojã 'b_u mí t'änni 'b_e'a di 'yɛt'ui y_u jã'i:

'B_e'a gue ε dí pɛhmbe gue εmmε guím bɛnje,

nε dy_u jã'i thohohe. Nε man'da guidí jamansuje.

⁷ Pε ja 'da y_u pa gá jaje him mí ja ma ts'edihe, xinda gue'ɥ nim 'bɛhni b_u mahɛts'i.

Pεgue gá sänni gui 'yɛscahe, nε gui 'dac ma ts'edihe.

Nε gá sänni ga mandahe 'b_e'a gätho i 'b_ui nε 'b_e'a gätho i ja gue gá 'yøt'e.

⁸ Nε gätho gá sän'nd_u mi'da 'b_e'a gä gá 'yøt'e gue da 'yɛc'yɛigahε,

bi 'yɛm b_u mán t'o't'i. Janangue'a hin'y_u 'b_e'a

bi zänni gue hin ga mandah_u, nguetho bi 'yɛna:

“Gätho da t'ɛc'yɛi ɥ y_u jã'i.” Pε hindaná nuh_u gue

gätho da 'yɛc'yɛigah_u. ⁹ Pε hinda hønt'a ra Jesús,

bin ja tengu mán t'o't'i, bi t'ɛspa 'b_u mí du, bin t'un

rá ts'edi. Pεgue xín ja 'da y_u pa bin japi him mí

ja rá ts'edi xinda gue'ɥ yám 'bɛhni Ojã mahɛts'i.

Janangue'a bi zä bi du nangue n'da ngu n'daj_u,

nangue rán huɛcate Ojã. Nε nu'a ran däte bi nu,

gue'a í t'ɛspa a. ¹⁰ Nu Ojã bi zän'nd_u gätho da

hyonsε. Nε bi nde bá si x_un ngu yá t'ɥhni b_u ja

rá ts'edi. Janangue'a x_un ho a bi 'yøt' Ojã gue bin

unba ɥ yá Hmu, guɛp_u bi zä bi yänj_u x_un ho. ¹¹ Nε

nu'a ra hocpate nε'ɥ to'o mahoqui, nε n'dat'a y_u

Ta. Janangue'a hingui pɛ'ts' rá sä a ra hocpate da

'yɛmbi yá cu ɥ bi hoqui. ¹² Tengu mán t'o't'i, bi

'yɛna:

Ga xi ɥ ma cu gätho nangue'e,

nε ga ɛs'i'i nub_u ja rám pɛti ma cu,

bi 'yɛn'a ra Cristo. ¹³ Nε man'da bi man ra Cristo:

Dí tø'mi da mbäxcä Ojã.

Nε xø bi 'yεna:

Dí 'bähmbe ua ya yá t'uhni Ojå bi 'daqui, bi 'yεn'a ra Cristo. ¹⁴ Nujå yá t'uhnigahå a, dyå ja'i thohohå, ngue i ja ma ngøhå nε ja ma jihå. Nε a ra Jesús bin ja'i nε bin ja rá ngøc'yεi tengu thohogahå. Janangue'a bi zå bi du ngue í 'berpa rá ts'edi a rá hmu ran dåte, ngue ra zı̄thu. ¹⁵ Nε guerpå da zå di 'uecpa yá mbidi å to'o i su ran dåte gåtho yå pa i 'bai. ¹⁶ Nε mfådi hinga gue'å yám 'behni Ojå mahęts'i bi 'yørpa ra güenda da yañi, pεgue guenjå dyå 'yεc'yεihå yám bom'betojå ra Abraham, nde Ojå da yañjå. ¹⁷ Janangue'a nu ra Jesús njuantho bin ja tengu thoho gahå, bi bęni 'be'a gåtho dí m bęmhå, bi zå 'be'a gåtho dí sähå. Nu'bå hin xtín jabå, hin xtán zå xtí huęgahå, hin xtán zå xtí juah rá 'befi Ojå gue bi hoga ma ts'oquihå. Gue'a í t'ęmbi bim hmumbåjå a. ¹⁸ Nε nuya da zå da mbåxcåhå to'o i ts'å nangue yån ånbi, nguetho nεεε a bi ts'å nangue yån ånbi, nε bi hyät'i.

3

Nu ra Jesús man'da sä da t'ęspi xinda gue'a ra Moisés

¹ Nuya, ma hoga cu ahå, gue bi huan'nahå 'darpå dam 'bühmbå bå mahęts'i a Ojå. Dami 'yøhmbå ya nangue ra Jesús, nu'a ra pøngahya nε ra hocpate nangue rá 'yu Ojå dí tēnhå. ² Nu ra Jesús bi juah rá 'befi bi un'na Ojå, tengutho ra Moisés bi juah rá 'befi gue bi jamansu å n'dam'bai yá t'uhni Ojå. ³ Pε nu ra Jesús man'da sä da t'ęspi xinda gue'a ra Moisés, tengu thoho ra ta bå ja n'da ra ngu man'da da t'ęspi xinda gue'å yá t'uhni. ⁴ Pε madague'bå i

ørpa rá 'bɛfi Ojɑ ɯ yɯ ja'i, tengu bi 'yɔt' ra Moisés, pɛ nu'a Ojɑ i øzɛhɛ gätho rá 'bɛfi. ⁵ Nguetho rá 'yɛhɛ Ojɑ a ra Moisés, nɛ bi ja'ts' rá bɛfi bi jamansu gätho yú t'ɯhni Ojɑ maya'bɯ. Nɛ nu rá 'bɛfi ra Moisés bi 'yu i ts'ɯ a rá 'bɛfi ra Cristo da 'yɔt' 'bɯ bi zøhø. ⁶ Pɛ nu ra Cristo rá Ts'ɯnt'ɯ Ojɑ a, nɛ bi ja'ts'i bim hmu nangue'ɯ n'dam'bɯi yú t'ɯhni Ojɑ. Nɛ guectahɯ ya n'dam'bɯi yú t'ɯhni gahɯ Ojɑ, 'bɯ dadí thoctahɯ dí pɑhmbɯ majuaɲi a, nɛ'bɯ dadí thojɯ a nán johyahɯ a ran ho dí tømhbɯ.

Da zin yú t'ɯhni Ojɑ da hyurpa yú mbɯi

⁷ Janangue'a i ɛn'a rá Hogandahi Ojɑ bɯ ja rá t'ohni:

Nuya ra pa i jabɯ ya in zo ahɯ Ojɑ. Pɛ ɛmmɛ xɯn ho 'bɯ gui 'yøhmbɯ a i xi ahɯ.

⁸ 'Yo gadí ɯ't' ni mbɯihɯ tengu bi 'yɔt'ɯ mí tɛn ra Moisés, bi numan'ɯtho Ojɑ 'bɯ mín 'yo bɯ ja ra ɯhäi.

Nɛ bi zä Ojɑ ɯ yɯ ja'i nangue 'bɛ'a bi numanhosɛ.

⁹ Nu nim bombøtahɯ bi 'yørca ran ts'äte nɛ bi numan'ɯthogui 'bɯ nyote njɛya mín 'yo bɯ ja ra 'yu, madague'bɯ bi nu xɯn ngu yɯn t'øt'e gue dá ut ma ts'ɛdi, bi 'yɛn Ojɑ.

¹⁰ Janangue'a dán cuɛgä nangue'ɯ yɯ ja'i, nguetho thocpa thoho i 'uegue nangue yú mbɯi, hin jam'bɯ bi bɑ a ra 'yu dá xifi, bi 'yɛn Ojɑ.

¹¹ Janangue'a ɛmmɛ dán cuɛgä nangue'ɯ. Majuaɲi dá ma, hin ga singä bɯ ja ra häi ɯ ngue da hyu yú mbɯi, bi 'yɛn Ojɑ.

¹² Ma zi cu ahɯ, pɛ dam fähmbɯ. Xi'bɯ n'da ahɯ gui 'uehmbɯ 'bɯ din ja ahɯ ra ts'ombɯi, gue gui 'yɛna

hin gui nde gui 'yɛc'yɛihɯ Ojɑ, i 'bɯi. ¹³ Pɛ n'da ngu n'da ahɯ damim fǎxhɯ bɯ ja ra hoga'yu, n'da pa ngu n'da pa, janya i sǎ ga øhmbɯ a im ma Ojɑ, yɯ pa ya. Nɛ nu'bɯ din jabɯ gui 'yøthɯ, xínga n'da ahɯ da hyä ahɯ yɯ ts'oqui, gue di 'bät'a ni mbɯihɯ. ¹⁴ Nguetho dí comhbɯ a rán ho ra Cristo 'bɯ dí thoju a ní hyu ma mbɯihɯ a, gue'bɯ go rán zɛgui tengu 'bɯ rá mbɯdi dá tɪmhɯ. ¹⁵ Janangue'a i xijɯ a rá t'ohni Ojɑ ya:

Ǽmmɛ xɯn ho 'bɯ gui 'yøhmbɯ a rá nde Ojɑ gue in zo ahɯ ya.

'Yo gadí ɯ't' ni mbɯihɯ tengu bi 'yøt'ɯ 'da bi numan'ɯ tho Ojɑ, bi 'yɛna.

¹⁶ To'o ɯ bi 'yøh rá m hma Ojɑ nɛ bi numan'ɯ tho. Ha hinga gue ɯ yɯ ja'i bi yǎn Ojɑ nangue'a ra häi Egipto mín 'yohɯ ra Moisés. ¹⁷ Nɛ to'o bi un ra cɯɛ Ojɑ gǎtho nyote njɛya. Ha hinga guet'ɯ bi yǎn Ojɑ bɯ ja ra häi Egipto, bi 'yøt' yɯ ts'oqui, janangue bi du bɯ ja ra ɯhäi. ¹⁸ Nɛ to'o ɯ majuǎni bi t'ɛmbi hin da hyurpa yú mbɯi Ojɑ. Ha hinga guet'ɯ him bi 'yɛc'yɛi Ojɑ. ¹⁹ Gam bɛmhɯ ya hanja him bi zǎ bi zin Ojɑ ɯ, nguetho him bi 'yɛc'yɛi Ojɑ ɯ.

4

¹ Nuya i jatho ga suhɯ, janya i ja yɯ pa i xijɯ Ojɑ da zinju bɯ ja rá ngu ngue da hyurca ma mbɯihɯ. Xøhma ts'arbɯ thoho hin da zøni ga cɯthɯ bɯ. ² Nguetho nɛju bi sijɯ a ram hma gue dí cɯ't'a n'da, tengu bi sih yɯ ja'i mí 'bɯh maya'bɯ, gue'ɯ bin 'yohɯ ra Moisés. Pɛ nu'ɯ, him bi zǎ í ts'im bɯ a ram hma bi sifi, nguetho him bi nde bi bǎ ɯ gue majuǎni a. ³ Pɛ nuju gue dí pǎhmbɯ majuǎni a ram hma,

guenj_u gue ga cuth_u b_u da hyurca ma mbuih_u Ojã.
Nε guerp_u him bi zã bi yut'_u 'da, bi 'yεn Ojã:

Janangue'a dán cuεgã nangue _u, nε majuãni dá ma,
njãm'b_u ga singã _u gue da hyu yú mbui, bi 'yεn Ojã.
Pε bi d'um_i bi xih y_u jã'i gue da zim b_u 'b_u mí jua a
bi 'yøt' ra ximhäi Ojã, nε bin säya b_u, bi hyu rá mbui
zεhε. ⁴Tengu bi ma rá t'ohni gue nub_u bi ma, gue:
Ná yoto ma pa bin säya Ojã 'b_u mí jua a bi 'yøt' ra
ximhäi.

⁵ Pεgue bi xi'_u b_uya nangue'_u 'da mín 'yoh_u ra
Moisés:
“Njãm'b_u ga singã _u gue da hyu yú mbui,” bi 'yεn
Ojã.

⁶ Pε guehma 'bui to'o din säya b_u da hyu yú mbui.
Pε hinga gue'_u 'da bi sifi maya'b_u, nguetho him bi
'yεc'yεi a ram hma. ⁷ Pεgue bi 'yu Ojã n'da ra pa
mahøn'a, gue ra pa i jab_u ya, tengu bi ma ra David
nangue _u xun ngu y_u jεya xí thogui 'b_u mí 'b_uh ra
Moisés. Nε gue'a ram hma xí hmangua, gue εna:
Nuya ra pa i jab_u ya in zo ah_u Ojã. Pε εmme xun ho
'b_u gui 'yøhmb_u a i xi ah_u.

'Yo gadí _u't' ni mbuih_u tengu bi 'yøt'_u 'da bi nu-
man'_utho Ojã, bi 'yεn'a ra David.

⁸ Nu'a ra Moisés bim pommi a ra Josué bi thoqui bi
zix _u y_u jã'i. Bi säyabi b_uja a ra häi Canaan bi un Ojã,
bin johya b_u. Pε nu'b_u da gue'a ran johya bi man a
Ojã, hin xtá ma mahøn'a Ojã nangue man'da ra pa
'b_u. ⁹ Janangue'a guexta'a i ja n'da ra xεqui í juadi
xun ho, guerp_u da hyurca ma mbuih_u Ojã, gue yú
t'uhnigah_u a. ¹⁰ Nu'_u to'o da yut'_i gue da hyurpa yú
mbui a Ojã, din säya nangue gätho yú 'bεfi _u tengu
tho Ojã bin säya nangue gätho rá 'bεfi bi hyu rá
mbui 'b_u mí jua a bi 'yøt' ra ximhäi. ¹¹ Janangue'a

nde'b_u εmme ga ndeh_u ga c_uth_u b_u. Hin ga øth_u tengu _u him bi 'yεc'yεi ram hma 'b_u mí xi Oj_u. ¹² Pε nu'a r_um hman Oj_u dim pεfi tengu'b_u ra theni yoho y_u hεt'i, pε man'da i ja rá ts'edi a xinda gue ra theni, ngue i s_u da zøp_u mbo ní mb_ui n'da, i urcah_u 'be'a g_utho dí m bεmh_u mbo ma mb_uih_u, 'be'a majua_uni dí n nde ga øth_u, ngue nda'a bi bεngah_u Oj_u, nε nda'a dá bεnseh_u. ¹³ Xinga n'da _u bi 'yøt'a Oj_u gue i s_u da 'y_ucpi 'be'a mbεni, g_utho i p_udi, nε di nequi b_u ja rá dá a to i h_usc_uah_u ra güenda.

Nu ra Jesús ma hmumbäj_uqh_u x_un ndoho rá ts'edi

¹⁴ Nu ra Jesús rá Ts'ant'_u Oj_u, i t'εmbi ma hmumbäj_uh_u nguetho ma hocpateh_u a. Nε bi zø m b_u mbo mahεts'i. Nε i f_uxcah_u a gue i ja rá ts'edi mixte. Janangue'a ga thoqui ga tenhd_u a r_um hma. ¹⁵ Nu ra Jesús ma hmumbäj_uh_u i p_udi hinga g_utho dí h_uth_u _u dí s_uh_u, nguetho bi z_u 'be'a g_utho dí s_uh_u. Pε hin j_um'b_u bi 'yøt'a n'da ra ts'oqui. ¹⁶ Janangue'a hin ga suh_u dan y_uh_u Oj_u b_u bí ja rá ts'edi, nguetho di huεgah_u nε di p_ungah_u, nε da mb_uxcah_u a ra ora dí homhb_u a.

5

¹ Bi than'd_u 'da y_u ja'i israel 'b_u maya'b_u ngue dim hmumbäj_u. Nε da 'y_up'a Oj_u nangue g_utho mi'da. Nε midí thocpa Oj_u _u y_u 'bøts'e nangue _u y_u zu'uε bi tho, gue ní mba ma punbi y_u ts'oqui y_u ja'i. ² Nε nangue y_u ja'i thoho _u y_u hmumbäj_u, hinga g_utho bi 'yøt'e x_un ho, ngutho _u mi'da y_u mij_u'ih_u. Janangue'a bi z_u janate tho bi hoc'_u y_u 'y_umb_ui nε y_u 'yøt'ats'oqui. ³ Nε jatho rá mb_udi midí un Oj_u n'da ra 'bøts'e ra mbäj_u nangue y_u ts'oqui zεhε,

tengu bi 'yøt'e nangué yá ts'oqui y_u ja'i. ⁴ Njongui sä da 'yøt'e gue dim hmumbäjä_{se}, nε hønt'a Ojä sä da huahna n'da ra hmumbäjä, tengu 'b_u mí huahna ra Aarón. ⁵ Nε ngutho bin ja nangué ra Cristo, him bi mansε gue dim hmumbäjä_{se}, pε Ojä bi un ran t'εdi gue dim hmumbäjä, tengu bi ma rá t'ohni Ojä 'b_u mí 'yεna:

Nu'i ma 'dats'unt'_u i,
dadí 'da'a ni ts'edi ya.

⁶ Nε bi 'yεmbi mahøn'a:

Nu'i gam mbäjä gätho y_u pa ya,
tengu ra hmεpya bi 'yøt' ra Melquisedec,
bi 'yεn Ojä b_u ja rá t'ohni. ⁷ Nu ra Cristo 'b_u mim 'b_ucua ja ra häi, zäi nan yaui Ojä, bi 'yäp rá mfäts'i da dāp'_u. Nts'edi bi mbafi nε bin zoni. Pε bi bādi ja rá ts'edi Ojä da yām b_u ja ran dāte. Nε bi 'yø Ojä 'b_u mí nde din unse b_u ja rá pähä Ojä. ⁸ Nu'a ra Cristo, madague'b_u rá Ts'unt'_u Ojä a, pεgue bin ja'i a, janangué'a bi xänba y_un ünbi 'bε'a dí 'yørpa rá pähä Ojä a. ⁹ Bin jab_u bi 'yøt'e, janangué'a bi zøni bi ja'ts'i gätho rá pähä Ojä. Nε bi zä bi un'na ra te mazäi gue to'o gätho da 'yεc'yεi a. ¹⁰ Nguetho bi huan Ojä a gue dim hmumbäjä nangué dy_u 'yεc'yεih_u, tengu ra hmεpya bi 'yøt' ra Melquisedec.

Nts'utho 'b_u ga penj_u

¹¹ I ja xän ngu 'bε'a dín nde ga xi ah_u nangué a bim hmumbäjä a ra Cristo. Pε xän hēi ga xi ah_u nguetho hin guí honi gui pähmb_u. ¹² Nε xän ngu y_u pa x_u thogui gue mí ja ngue xquín xänbateh_u, pε guexta'a i jatho da si ah_u u yām hma hingui hēi nangué Ojä. Nguetho gá cohi gán 'yāmbāih_u. I jatho gui sih_u ra xi'ba tengu'b_u gy_u 'uereh_u, nε

hin guí häth_u gui sih_u nju_uantho ran ts'ihmε. ¹³ Nε nu'a gnán ts'ihmεh_u ra xi'ba, in ja tengu y_u 'uere, nε hinda ná p_uhmb_u 'bε'a ra te gue dām 'b_uhmb_u nju_uantho. ¹⁴ Pε nu ran ts'ihmε x_un ho nt'øt'e nangue y_u daja'i. Nε x_un te yá mb_ui nangue z_ui din 'yomf_uni, janangue'a p_udi nda'a x_un ho nε nda'a hingui ho.

6

¹ Janangue'a nde'b_u ga thoqui ga homhb_u gue dan daja'ih_u. Nde'b_u hinga hønt'a ga mamhb_u a rá mb_udi bi sāngah_u nangue ra Cristo. Nde'b_u hinga hønt'a ga mamhb_u gue ga p_uh ma mb_uih_u gue mí εna xtá hyoj_u, nε hinga hønt'a ga mamhb_u ga d_up ma mb_uih_u Oja. ² Nde'b_u hinga hønt'a ga mamhb_u ram hma dan xixy_uh_u, nε nangue ran jäxa'yε, nε nangue da d_umb_uni _u x_un du, nε nangue din ja ran ju_unbi 'b_u rán zεgui, nde'b_u hinga hønt'_u ga mamhb_u ya, nguetho dí p_uhmb_u nda'a _u. ³ Mbähä ga thoj_u 'b_u da zä da xoc'a ni mb_uih_u Oja, nguetho i ja mi'da. ⁴⁻⁶ Nguetho nu'b_u hin ga thohmb_u, xøhma thoho da b_uni da mbenc i 'da. Nε nub_uya him man'dand_u da nde ba pengui mahøn'a. Nguetho nu'b_u mí numanho n'dand_u rán nεqui Oja, nε bi zāmanho a bi un Oja, nε bin 'yoh_u rá Hogand_uhi Oja, nε bi zāmanho a rá hogamhma Oja, nε bi b_u i ts'_u rá ts'edi a ra 'da'yo ximhäi din ja. Pε nu'b_u da mbengui, ya him man'dand_u da zä di hoc yá mb_ui mahøn'a. Nguetho im b_uni tengu'b_u da zä di cuat mahøn'a b_u ja ra pont'i a rá Ts'_unt'_u Oja, nε di japi din thenda a ra Cristo. ⁷ Nguetho tengu'b_u n'da ra häi a ra ja'i, n'dand_u ngu n'dand_u din 'ye, i pøt'e, nε i pøts'e 'bε'a pa nthuhu b_u. Nε nu'a ra häi nu'b_u di

japi din ja 'be'a tupu a ra mbe'fi, da hyan ran japi Oja a. ⁸ Pe nu'bu hin di japi da bo'x'a 'be'a bi thupu, ne hont'u yu 'uini i ja bu, nte di muui 'bu. Ne hin da hnumanho a ra hai 'bu. Ne nze'gui da mba nt'udi nangu'e ra sibi.

Bi zangba ma mbu'ihu a ra Jesus, di tomhu a ran ho ya

⁹ Pe madague'bu njabu da mamhbe, ma zi cu ahu, pegue di haxhe njuani gan jahu tengu ra hogahi, bin japi bin ja xun ngu 'be'a bi thupu, nguetho bi hoc'a ni mbu'ihu Oja. Ne xun ndoho ran japi ba xe, guin nuhu. ¹⁰ Nguetho xun ho ot' Oja ngue hin di pumbeni a ra 'befi ga 'yothu, ne ran hu'cate ga 'yuthu u 'da ni cuhu, nangu'e ra thuhu Oja, ne nangu'e a gui odahu ya. ¹¹ Emme di ndehe gui thogu gan xhyahu, n'da ngu n'da ahu, gue'bu go ran zegu'e ra pa. Janangu'e'a da zoni gui hyamhu 'be'a ga'ho gui tomhu. ¹² Hin di ndehe da yundanyei thoho ahu, pe dami 'yothu 'be'a mi ot'u 'da 'bu mi badi majuani a ram hma Oja, ne bi hyat'i bi zet ya mbui, janangu'e'a bi hyan a ra herencia bi ma majuani Oja. ¹³ Nu Oja 'bu mi xih majuani a ra Abraham, bi ma majuani nangu'e ra thuhu zehu. Nguetho njo'o man'da xun ndoho ra ts'edi hinda honsa a. ¹⁴ Ne bi 'yex Oja: "Majuani xun ngu ran ho ga 'da i, ne ga 'da i xun ngu nim bom'betu," bi t'emp'a ra Abraham. ¹⁵ Nu ra Abraham buya bi hyat'i bi domi, janangu'e'a bi hyani 'be'a bi xi a Oja. ¹⁶ Nu'bu 'da yu ja'i im ma majuani 'be'a da 'yot'e, i ndonba ra thuhu Oja, ne ya him ma hyom mi'da yam hma di hoc'a, nguetho i fadi majuani a bi ma. ¹⁷ Ne'a Oja 'bu mi nde da 'yurcahu ngue

majuani a rá m hma, bi man rá thuhu zehε 'bη mí xijη ra herencia. Ngue guejη nts'änni ga hãmhbη a. Janangue'a ga pãmhbη njãm'bη di pã a bi xijη. ¹⁸ Janangue'a yoho bη dá pãmhbη, rá m hmanse nε rá thuhu zehε, ga pãmhbη hin dim fehni Ojã, pε majuani da zinjη bη. Ngue guejη bá 'dahmbη bη mí ja xcá tuhη, dá benthη bη hapη da zinjη ya. ¹⁹ Janangue'a bi zinjη bη a ra Jesús, bi zangba ma mbũihη bη mbo rá ngu Ojã, njãm'bη da hyεgahη. ²⁰ Nguetho m'bεt'o bi yũrpη a ra Jesús. Nε bi xi a Ojã ngue bi hogahη ngue da numanhojη bη. Gue'a nam bøn̄i ma hmumbãjãhη, ngue i 'bũi mazãi, tengu ra hmεpya bi 'yøt' ra Melquisedec.

7

Bim mbãjã ra Jesús tengu ra hmεpya bi 'yøt'a ra Melquisedec

¹ Nu ra Melquisedec bim hmuts'ut'abi bη ja ra hnini Salem, nε bim mbãjã nangue Ojã mixtetho rá ts'edi. Nε nu ra Abraham 'bη mam bá tãp'η 'da yη ts'ut'abi, bin c'at'ui ra Melquisedec, bi t'ãp rán jãpi Ojã nangue a ra Abraham. ² Nε nu'a ra Abraham bũya bi un'na ra Melquisedec a ná 'dεt'a gue xpí hyãnbã yãn sũihη, gue rán t'unni Ojã a ná 'dεt'a. Nε nu rá thuhu ra Melquisedec nde da ma “ra hoga hmuts'ut'abi.” Nε nde da ma gue “ra hmuts'ut'abi di hocpa ra sũi,” nε gue'a nam bøn'a rá thuhu rá hnini Salem. ³ Nε hinga mfãdi to'o rá ta ra Melquisedec, o to'o rá mbe. Nε hinga mfãdi nda'a rá 'yη, nε hinga nt'o't'i gue'bη mí m 'bũi o gue'bη mí du. Janangue'a tengu'bη rá ts'edi rá Ts'unt'η Ojã bη ín 'yu a ra Melquisedec, gue dim mbãjã gãtho yη

pa høn'bu go njam'bu. ⁴ Janangue'a sä ga pähmbu ya gue xun ngu rá ts'edi ra Melquisedec 'bu min ja, nguetho guesε ma ngurpa bõtahu ra Abraham bi un'na ná 'det'a bá tap'u yún suihu. ⁵ Nu rán t'edi Oja bi xi u yú t'uhni ra Leví gue yú mbäjä yu israel, gue da hyaçpa a ná 'det'a u yú meni, madague'bu yúm bom'beto ra Abraham u, pe neεε u. ⁶ Pe nu ra Melquisedec, madague'bu hingui conhui rá 'yu ra Leví gue ra Abraham, pe bi un'na ná 'det'a gue'a bá tãh ra Abraham. Ne nu ra Abraham, madague'bu xun ngu rá ts'edi bu nam bεn Oja, nguetho bi xifi majuani da 'yörpa a Oja. Pe man'da ja rá ts'edi ra Melquisedec nguetho bi t'äp a ran japi a ra Abraham. ⁷ Ne mfadi nu'a di jap'a n'da man'da ja rá ts'edi xinda gue'a pa ma japi. ⁸ Pe nu'u yú mbäjä ra israel zai midin t'un'na ná 'det'a, pe yu ja'i u, ne i tu u. Pe nu man'da ra mbäjä gue ra Melquisedec, i mam bu ja ra t'ohni tengu 'bu i 'butho. ⁹ Ne da zä gam bεmhbü ya, gue gätho rá 'yu ra Leví, gue yú mbäjä ra israel, gue i äp'a ná 'det'a u yú meni, gam bεmhbü gue ne'u tengu'bu bin jut'u 'bu mí un'na ná 'det'a xequi a ra Melquisedec a ra Abraham. ¹⁰ Nguetho da zä gam bεmhbü nangue ra Abraham, tengu'bu ya xmín 'yohu yúm bom'beto 'bu mín c'at'ui ra Melquisedec, madague'bu hin nám 'bui. ¹¹ Bim mbäjä ra Aarón gue rá 'yu ra Leví, ne rá ngurpa bõta a ra Abraham a. Ne gue'u bim mbäjä u nangue'u yu israel, tengu bi man yún t'edi Oja. Pe nu'bu da guehya yú 'befi gue ní yan Oja u yu ja'i, him mi jatho xtí nequi man'da ra mbäjä gue n'dan'yo 'bu, tengu ra hmεpya bi 'yu a ra Melquisedec, ne hin nangue a ra Aarón. ¹² Pe nu'bu mí mba ma pädi

y_u mbäjä, nε 'bε'a mí øt'e, nε _u y_un t'εdi mí tenni, mí jats'εditho da mba ma pädi _u. ¹³⁻¹⁴ Bi 'yεn ra t'ohni gue nu a man'da ra mbäjä gue ra Cristo a, bim 'b_ui nangue man'da rá ts'unt'_u ra Israel, ngue hing rá 'y_u y_u mbäjä. Nguetho mfädi x_un ho gue ma Hmuh_u bim 'b_ui nangue rá 'y_u ra Judá. Nε nte bi ma y_un t'εdi ra Moisés, gue dim mbäjä a rá 'y_u ra Judá. ¹⁵ Pε man'da gui p_uhmb_u 'bε'a dá mangä 'b_u guim bεmh_u nangue a ra Melquisedec, gue i udi tengu a man'da ra mbäjä, nu'a ra Cristo a. ¹⁶ Nε hin nangue ra 'y_u bi man _u y_un t'εdi da zä dim mbäjä a ra Cristo. Nε xín nangue _u y_un t'εdi mí ma 'bε'a da t'øt'ua bi dεn'na, nguetho him män ts'änni zäi din ja _u. Pεgue bi zä bim mbäjä nangue a rá ts'edi a rá tεε nj_um'b_u da zä da guadi. ¹⁷ Gue'a bi man Ojä:

Nu'i gra mbäjä mazäi,

tengu ra hmεpya bi 'yøt'a ra Melquisedec,

bi 'yεn Ojä. ¹⁸ Gue'a án t'ε'ts'a ra 'yu gue bi

ts'än maya'b_u, nguetho mbε nte midí muui a.

¹⁹ Nguetho njom bi zä bi hocpa yú ts'oqui _u y_un

t'εdi bin t'un ra Moisés. Pε bi nεqui man'da x_un

ho, gue i sixcah_u b_u bí 'b_u Ojä. ²⁰ Nε man'da

x_un ho ra 'yu nangue ra 'da'yo mbäjä, nguetho

bi mansε rá thuhu Ojä 'b_u mí un rán t'εdi a rá

Ts'unt'_u. ²¹ Pε nu mi'da y_u mbäjä 'b_u mín t'un yú

'bεfi, him bi hndønb_ua rá thuhu Ojä. Nε nanguehna

ra hmumbäjä, bi mansε rá thuhusε Ojä. Tengu bi

mam b_u ja rá t'ohni Ojä, bi 'yεmp'a rá Ts'unt'_u zεhε:

Nugä dra Ojä, dí mansε ma thuhugä, nε hin ga pä

a dí ma.

Nu'i gam mbäjä gätho y_u pa mazäi,

tengutho ra hmεpya bi 'yøt'a ra Melquisedec,

bi 'yɛn Oja. ²² Nu ra Jesús, da zä di ja'ts'a n'da ran hoqui man'da xɛn ho xinda gue'a mí ja mam'bet'o, nguetho dim hmumbäjä mazai a. ²³ Nu'ɛ 'da yɛ mbäjä bi zøni xɛn ngu mí 'bɛi, nguetho i tu, nɛ him bi zä bi thoqui høn'bɛ go njam'bɛ. ²⁴ Pɛ nu ra Jesús hingui tu, janangue'a njo'o man'da sä da hyɛnba rá 'bɛfi. ²⁵ Janangue'a da zä di hoqui xɛn ho ɛ to'o da zøm bɛ 'bɛ Oja ya, nangue a ra Cristo. Nguetho i 'bɛi mazai, da zä thocpa thoho da 'yäp'a Oja nangue ɛ to da zøm bɛ. ²⁶ Njuɛntho ɛ gue'a ra Jesús a ma hmumbäjä dí homhbɛ. Nguetho xɛn hotho a, nte in dupatesɛ him bi 'yøt' yɛ ts'oqui, nɛ him bi hyɛnba yám 'bäi ɛ yɛ ts'om'bäi, nɛ man'da i pa nt'ɛspi gue i ja rá ts'ɛdi bɛ mahɛts'i. ²⁷ Nu yɛ ja'i 'bɛ mim hmumbäjä di thoqui da mbøspa Oja gätho yɛ pa, mbɛdi bi mbøspe nangue yá ts'oqui zɛɛ, nɛ m'bɛjua yá ts'oqui yɛ ja'i. Pɛ nu ra Jesús him bi 'yøt'e tengu ɛ, nɛ n'dandɪ thoho bi mbøspa Oja 'bɛ mi un rá tesɛ, nguetho di muui mazai a. ²⁸ Nu rán t'ɛdi Oja bi man ra Moisés bi t'ɛmbi dim hmumbäjä ɛ yɛ ja'i thoho, pɛ him bi hyät'i bi ja'ts'ɛ yán t'ɛdi Oja. Pɛ nu'bɛ mí mansɛ rá thuhu Oja, bi ma gue dim hmumbäjä rá Ts'ɛnt'ɛ zɛɛ. Nɛ nu'a gätho bi ja'ts'ɛ yɛn t'ɛdi nɛ bi juadi, nte di 'bɛh ya. Nɛ gue'a rá m poniui a rán t'ɛdi Oja bin t'un ra Moisés a ra Jesús.

8

Nu ra Jesús bin hocpate nangue ra 'da'yon hogui

¹ Bí 'bɛpɛ mahɛts'i a ma hmumbäjäɛ gue ma hocpateɛ, 'darpɛ ní mandau i a tate thoho rá ts'ɛdi. Nɛ guehna man'da jats'ɛdi na dí xi aɛ.

2 Nε dim mbäjä b_u majua_{ni} i pa nthande Ojä b_u mahęts'i, tengu'b_u ra nijä bi 'yöt' Ojä, nε him bi hyøh y_u jä'i. 3 Gätho yá hmumbäjä _u y_u israel, bi ts'änni di un y_u 'bøts'e nanguē _u y_u zu'uε bi tho, nε mi'da. Jananguē'a nε a ra Jesucristo ja 'bε'a bi uni, nguetho nε a ra hmumbäjä a. 4 Pε hinga guecua ja ra ximhäi bim mbäjä a. Nε nu'b_u xtín ząngua ja ra häi, njam'b_u xtán zä xtím mbäjä. Nguetho hing rá 'y_u ra Leví a, nε hing y_u zu'uε bi mbøx'a, tengu bi man rán t'ędi Ojä bi man ra Moisés. 5 Nε nu'a ra nijä b_u midím pε _u y_u mbäjä ua ja ra ximhäi, n'da ra hmεpya thoho gue 'bε'a ørp_u mahęts'i. Nguetho bi sih ra Moisés 'b_u mí d_up'a ra nijä: “Dami jamansu 'bε'a gui jap'_u i ja b_u, nε 'bε'a gätho gui 'yørp_u, tengu thoho dá ut'a 'b_u gmí 'b_up_u ja ra t'øhø,” bi 'yęmp Ojä. 6 Pε nu ra Cristo bin t'un'na n'da ra 'bεfi εmmε man'da x_un ho xinda gue'_u mi'da y_u mbäjä. Nguetho din hocpate nanguē ran hogui man'da x_un ho 'bε'a gätho i ma da 'yørcah_u. 7 Nu'b_u xtán zä xtí hocpa n'da a rá mb_udi ran hogui, him mí jatho xtán ja a ná yoho ran hogui. 8 Pε nu Ojä him bi zä bi numanho y_u jä'i nanguē a ran hogui mí ja, pε guexta'a ndupate b_u na nu Ojä _u. Jananguē'a bi 'yęna:

Da zøn'a n'da ra pa

ga øt'ä n'da ra 'da'yon hoqui mahøn'a nanguē y_u
mε israel nε y_u mε judá.

9 Nε hin din ja tengu ran hoqui dá xi _u yúm
bombøta

'b_u mambá jęcp_u ra häi Egipto, nε dá jamansu.

Dá xifi xtí jä'ts'i, pε him bi hyät'i da 'yøzεhε man
hoqui dá xifi, gue man t'ędi dá xi a ra Moisés.

Janangue'a him bi zä dá numanho ꞥ, bi 'yɛn'a ra Hmu.

¹⁰ Pɛ nu ran hoqui ga ørpa yꞥ israel 'bꞥ m'bejua mi'da yꞥ pa, din ja tengu gam mangä ya.

Ga un man 'yomfɛni bꞥ ja yún 'yomfɛni ꞥ, nɛ ga japi mpähä thofo da dengui.

Janangue'a da numanhogui, nɛ ga øt'ä gue yú Ojägä ꞥ, nɛ din ja gue ma t'ɛhni zɛɛ ꞥ bꞥya.

¹¹ Nɛ hinga hnɛhi thofo 'bo'o da xänba ꞥ, nɛ njon da sänbi gue da baqui,

nguetho gätho da bæc zɛɛ ꞥ, yꞥ ngærpi o gue yꞥ jä'i thofo.

¹² Nɛ ga punbi nangue ran ts'o,

nɛ him man gam bængä ꞥ yú ts'oqui,

bi 'yɛn Ojä. ¹³ In jabꞥ a ra 'da'yon hoqui, nɛ gue'a í t'ɛmbi ra nyonhoqui a mí ja, gue ya bi juah rá 'bɛfi a, nɛ ní mba bꞥ dim 'bɛdi 'bꞥ mí man na.

9

Nɛcua ja ra häi mí ja rá ngu Ojä, nɛpꞥ mahɛts'i

¹ Nu'a rá mbɛdi ran hoqui, mí ja yún t'ɛdi nangue yꞥn t'øt'e mí t'ørpꞥ ja ra nijä ua ja ra ximhäi.

² Nɛ nu'a ra nijä bi t'øt'e, bin ja n'da ra cuarto rá mbɛdi, t'ɛmbi xän dæxqui, guerpꞥ mí ja rán 'døgue yꞥ lámpara, nɛ ra mɛxa gue i cæx yꞥ 'bøxthuhmɛ.

³ Nɛ mí ja man'da ná yoho ra cuarto gue nubꞥ mbo, mán joti n'da ra 'bø't'e, guerpꞥ mí t'ɛmbi man'da xän dæxqui.

⁴ Nɛ nubꞥ, mí ja bꞥ ra mɛxa ra oro guerpꞥ mí zø ra xɛca xiza yꞥmanho. Nɛ a rá huada ran hoqui gue mán jots'i ra oro gätho yú hyo. Nɛ nubꞥ

mbo ra huada mí hørpꞥ n'da ra xaro gue ra oro, mí o bꞥ zi ts'ɛ ra hmɛ i t'ɛmbi ra maná. Nɛ a rá tøhø

ra Aarón gue bi 'dogui, ne u yu xindo bi t'o't'a ra nyonhoqui, gue nu'u yún t'ɛdi Oja maya'bɛ. ⁵ Ne nu rán jo'mi ra huada, n'da ra xithe i t'ɛmbi ran ts'äya ram punbate. Ne mí tɔpɛ yoho yú pɔte u yú mbädi Oja mahɛts'i, mí com'pɛ mate ra xithe bɛ mí pa nsits'i ra ji dím punba yú ts'oqui yu ja'i. Pe hinga xɔt'a ga xi ahɛ 'bɛ'a nam bɔn'u gätho yu hmɛpya mí ja bɛ mbo ra nijä. ⁶ Bin jabɛ bi t'ɔt'e. Nu yu mbäjä thoho, thocpa thoho mí cɛrpɛ a rá mbɛdi ra cuarto, gue mí ɔt' yú 'bɛfi nangue ran dɛnde bɛ ja ra nijä. ⁷ Pe nubɛ ná yoho ra cuarto man'da xɛn dɛxqui, hɔnt'a ra hmumbäjä mí thopɛ, hɔnt'a n'dapa thoho i tho a n'da jɛya. Ne nu'bɛ mí yɛrpɛ, i thexpɛ rá ji yu zu'uɛ gue mí xixpɛ, nangue rá ts'oqui zɛɛ 'bɛ rá mbɛdi, ne nangue yú ts'oqui yu ja'i 'bɛ ná yondj. ⁸ Nu'a rá Hogandahi Oja di jajɛ ga pɛhmbɛ, ngue hin ní soc'a ra 'yu ní mba bɛ bí 'bɛ Oja 'bɛ gätho mí t'ɔthoho ran dɛnde bɛ ja a ra nijä ua ja ra ximhäi. Ne gue'a n'da ra hmɛpya bi 'yu a ra 'bɔt'e mí corpɛ man'da xɛn dɛxqui, mí corpa bɛ u yu ja'i. ⁹ Gätho u yun t'ɔt'e mí t'ɔrpɛ ja a ra nijä, n'da ra hmɛpya thoho nangue a njuɛntho i jajɛ ya. Nguetho yun t'unni ne yu 'bɔts'e bi un'na Oja, him bi zä bi hocpa bɛ mbo rá mbɛi u mi ɔt'e. Janangue mí pa njorpi bɛ u. ¹⁰ Nguetho hɔnt'a mí man yun t'ɛdi nangue yun ts'ihmɛ midí hoqui, ne midín xɛt'i. Pe nu'u gue'u 'da yun t'ɛdi gue i ja thi. Ne gue'a bi zän Oja da 'yɔt'u, ja gue'bɛ mam bá ɛh ra Cristo, ja bi nequi a majuani ra 'yu ja rá ts'ɛdi a bɛya. ¹¹ Gue ya bá ɛh ra Cristo, ne gue'a ma hmumbäjähu a, nangue ra 'da'yo nhoqui i ja ya. Ne nu'a ra nijä guerpɛ dim pɛhna ra mbäjä ya, man'da xɛn ho, ne guerpɛ

majuani bu. Ne him bi 'yot' yu ja'i, nguetho hing ra ngugua ja ra ximhai a. ¹² Pεgue mahets'i bu bi yut' na ra Cristo ya, tengu ra hμεpya bi 'yuh yu hmumbaja 'bu mi yurpu man'da xun duxqui. Ne ya hin di un ya ji yu t'ude'yo o gue yu t'andani, pe bi un ra jise. Ne n'dandi thoho bi yurpu, ne bi yanju xun ho a. ¹³ Nu ran t'edi Oja bi t'embi xun ts'o ni ngoc'yei n'da 'bu xi da a n'da ra du. Ne bi ma jatho da mba ma c'uaspa ra ji ra toro ne ra de'yo, ne ra 'bospi a ra t'usundani gue bi t'upu ja ra sibi. Ne gue'a di hocpa ni ngoc'yei n'da a. Ja bi za bi dande Oja u buya. ¹⁴ Pe gam bemhbu man'da emme i ja ra ts'edi a ra ji ra Cristo, bi mberca ma ts'on'yomfɛnihu midí 'uegahu nangue Oja, n'dahma da za ga orpahu ra 'befi Oja gue i 'bu. Nguetho hin'yu ra ts'oqui ra Cristo, ne bin unse bu 'bu Oja, ra 'bots'e gue mazai di muui bu nam ben Oja. ¹⁵ Nu ra Jesucristo bin hocpate nangue ra 'da'yon hoqui 'bu mi du. Janangue'a gätho bi mba mahoqui ma ts'oquihu, gue gueju mi tenhdu ra mbudi ra yonhoqui. Hinga hongdahu, pe ne u mi 'bu 'bu hin nan ja a ra 'da'yon hoqui. Ne nubuya gätho bi za da comhbu ran japi mazai gue bi xi Oja u bi zohni. ¹⁶ Nu'bu i man'a n'da to'o da zocpa u 'be'a pe'ts'i, pe 'be da fadi 'bu majuani bi du, ja da t'ot'a xi ma buya. ¹⁷ Hingui sä da t'ot'a xi ma 'bu i 'butho, hinda hon'bu bi du. ¹⁸ In jabu bin ja 'bu ra mbudi a ran hoqui bi man Oja, gue bin ho 'bu mi mba m'banbi ra ji n'da ra zu'ue, ja bi fadi majuani bi nu ran däte buya. ¹⁹ Janangue'a nu'a ra Moisés 'bu mi xih ran t'edi Oja gätho yu me israel, ne bi c'uaspa ra ji buya. Bi mit' ra thenga xide'yo ne n'da ra t'uyeza gue n'youi ya paxi, ne bi garbu ja

ra dehe n'youi rá ji ra t'andani ne rá ji yu chibo, bi c'uaspa bu ja rá sɔcuɔ i man rán t'ɛdi Oja, ne gátho yu ja'i bi mba ma c'uaspi a ra ji buya. ²⁰ Nubuya bi 'yɛna: “Nuna ra ji, guehna dí hoc'a ran hoqui na, gue bi man Oja nangueru. Nuya da zä di punga ma ts'oquihu,” bi 'yɛn a ra Moisés. ²¹ Ne nubuya bi c'ua'ts' ra ji bu ja rá nija Oja, ne 'be'a gátho mí ja bu mbo mí pa nthoni bu ja rán thande Oja, gátho bi mboxpu yu ji. ²² Ne i mam bu ja rán t'ɛdi Oja, gue gue'a ra ji í hoc'u 'be'a gátho mí t'ɔt'e. Pe nu'bu hin dim fän ra ji, hin'yu ra punbi nangué ra ts'oqui, i ɛm bu mán t'o't'i.

Í 'uec yu ts'oqui a ím 'bɔts'e ra Cristo

²³ Nu'a ra nija, n'da ra hmeɣya tho ho mí ja ua ja ra häi, bi mba ma hoqui nangué u yá ji yu zu'uɛ mí hma. Janangué'a bin ja ra 'bɔts'e man'da xun ho gue dí hogahu, tengu'bu dyá nija hu majuani bu mahɛts'i. ²⁴ Ne hinga gueru ja ra nija bi 'yɔt' yu ja'i i 'buh ra Cristo ya, nguetho yu hmeɣya tho u nangué a majuani rá ngu Oja. Pe e gueru mahɛts'i bi yut'i, i äp Oja ya nangueru. ²⁵ Nu yá hmumbäjä yu israel, jeya 'bu njeya mí carpu ja ra cuarto man'da xun daxqui, midí un ra ji, pe hin rá jise. Pe nu ra Cristo hinga thocpa tho ho di un ra 'bɔts'e. ²⁶ Xi'bu xtín ja tengu yu hmumbäjä, jeya 'bu njeya midí un ra ji. Mí jatho xun ngu yu nidi xtán du ra Cristo 'bu, gue'bu go rá mbudi ra ximhäi. Pe him bin jabu bi 'yɔt'a. Pe nuya n'dandi tho ho bi zɔcua ra Cristo gue bin unse bim 'bɔts'e zehɛ, gue í 'uecpa yá ts'oqui yu ja'i. Ne guehya yu pa gue di ja'ts'a mí hma mám 'bet'o. ²⁷ Tengu yu ja'i, nts'änni n'dandi tho ho da du, ne m'bejua da nu ran juanbi. ²⁸ Ne nguetho ra Cristo,

n'dandĩ tho ho bin uni bim 'bøts'e, ngue bi 'uecpa yú ts'oqui ɱ xɱn ngu yɱ ja'i. Nε m'bejua ba pengua da zin ɱ i tø'mi, pε hin dí 'yεɛ dí 'uec yɱ ts'oqui mahøn'a.

10

¹ Nu'a ran t'ɛdi bin t'un ra Moisés nanguε yɱ 'bøts'e bi 'yøt' yɱ mbäjä, n'da ra hmεpya tho ho nanguε'a ran ho bá çhya. Nε hinga gue'a majuani ran ho a. Nε njam'bɱ bi zä bi mba ma hocpi yú ts'oqui ɱ mí øt' yɱ 'bøts'e, madague'bɱ njεya 'bɱ njεya midí uni. ² Nu'bɱ da gue'ɱ yɱ 'bøts'e xtán zä xtín hoc'ɱ, pε n'dandĩtho xtí uni, nε xtá 'yε'ts'a ní un yɱ 'bøts'e 'bɱ. Nε ya xtám badi n'dandĩ tho ho bi bo yú ts'oqui bɱya. ³ Pε nanguε yɱ 'bøts'e bi uni gätho yɱ jεya, bi japi da bεni gue in dupate tho yú ts'oqui. ⁴ Nguetho hinjam'bɱ da zä di punba yú ts'oqui n'da ɱ yú ji yɱ ndani nε yɱ de'yo. ⁵ Jananguε'a bi 'yεn ra Cristo 'bɱ mí zøcua ja ra häi, bi 'yεmp'a Ojä rá Ta: Hinga njuantho gue'ɱ yɱ zu'uε guí nde. Jananguε gá jaqui dán ja'igä ngue dam 'bøts'egä, bi 'yεn'a ra Cristo.

⁶ Nε hin gnán johya n'da ran t'unni ngue yɱ zu'uε bi t'upɱ ja ra sibi, xínga gue'ɱ yɱ 'bøts'e nanguε yɱ ts'oqui.

⁷ Jananguε dá εngä: “Bá εcä ya ga øt'ä ni pähä ma Ojä i, dam 'bøts'e zεhεgä, tengu män t'o't'i bɱ ja nim hma,”

bi 'yεn'a ra Cristo. ⁸ Nu'a rá mbadi bi mangua, hin nán johya Ojä ɱ yɱ 'bøts'e gue yɱ zu'uε bi t'udi nanguε yú ts'oqui n'da, madague'bɱ gue'a bi man'a n'da rán t'ɛdi a. ⁹ Pε xø bi 'yεm mahøn'a bɱya: “Bá εcä ya ga gue ga øt'ä ni pähä, ma Ojä i,

gue dam 'bøts'e zehεgä.” Gue nde da ma, dí 'ueh ya y_u 'bøts'e mí ja, ne din ja n_u man'da ra 'bøts'e.

¹⁰ Nu ra Jesucristo bi 'yøt' rá pähä Ojå, gue bi unse rá jå'i n'dandj thocho bi juadi. Janangue'a bi hogah_u Ojå ya. ¹¹ Nu yú mbäjä y_u israel mí øt'_u yú 'bεfi gätho y_u pa, ne thocpa thocho midi un y_u 'bøts'e, madague'b_u hinjam'b_u mí sä di hocpa yú ts'oqui n'da _u. ¹² Pε nu ra Jesucristo n'dandj thocho bin uni bim 'bøts'e nangu ma ts'oquih_u, pε him man'dandj din uni. Ne bí 'b_up_u 'darb_u ní mandaui Ojå ya. ¹³ Ne guerp_u bí 'b_up_u ya, gue'b_u go bi darp'_u yún s_uih_u. ¹⁴ Nguetho nangu n'dandj thocho bin unse, janangue'a bi juadi bi hoc'_u to'o bi 'yøt'e yú mbeti. ¹⁵ Guesε a rá Hogandåhi Ojå di jaj_u ga p_uhmb_u a mangua, 'b_u mí ma:

¹⁶ Nu ran hoqui ga ørpa y_u jå'i 'b_u m'bejua, din ja tengu na,
ga bεnba b_u ja yú mbui ma pähä zehε, da ndese gue da dengui.

Nguetho ga un man 'yomfεni b_u ja yún 'yomfεni _u.

¹⁷ Ne xø bi 'yεm mahø'n'a:

Him man'dandj gam bεngä yú ts'oqui, ne xinga gue'_u y_um fε'ts'i mí øt'_u,

bi 'yεn rá Hogandåhi Ojå. ¹⁸ Nangu Ojå bi punga ma ts'oquih_u, hingui sä ga unhd_u mi'da y_un t'unni dí punga ma ts'oquih_u.

Da zä ga sømh_u b_u 'b_u Ojå

¹⁹ Ma zi cu ah_u, gam bεmh_u nangu a ra nyonhoqui mi ja, njo'o n'da ra jå'i thocho mí sä da y_urp_u man'da x_un d_uxqui, ne gue'a í t'u'a ra 'bø't'e mí ndam b_u. Pε nuya bi zä dí c_uth_u b_u ja a rá ngu Ojå mahεts'i, man'da x_un d_uxqui. Ne dí c_uth_u

nangue a rá ji ra Jesucristo, bi hogah_u. Ne hin dín suh_u ya. ²⁰ Ne dí c_uth_u nangue a ra 'yu ma'da'yo gue i 'b_ui. Nguetho bi 'uegah_u ra 'bø't'e mí ndam b_u ja ra goxthi, 'b_u mí unse rá ja'i ra Cristo ya. ²¹ Nu'a ra Jesús, gue'a ma hmumbäjä_u, nanguej_u gue yút'_uhnigah_u Ojä. ²² Janangue'a mbähä ga sømhb_u b_u 'b_u Ojä ya, n'dat'a gam b_uemhb_u maju_uni i ndej_u. Nguetho bi mberca ma mb_uih_u nangue rá ji ra Cristo, hin gam b_uemhb_u gue dín dupateh_u y_u ts'oqui ya. Ne tengu 'b_u am 'be't'egah_u a ra dehe x_un güe. ²³ Ne ga thoqui ga mamhb_u a ran ho dí tømhb_u, hin ga suh_u. Nguetho maju_uni di ja'ts'a rá m hma bi xij_u Ojä gue di pøj_u. ²⁴ Mbähä dan xänbah_u ga øth_u ran huçcate, ne 'da dán çhyadah_u ga øth_u a. ²⁵ Ne hin ga øth_u tengu øt'i 'da him mi søm b_u ja mam p_utih_u. P_ugue mbähä ga thoqui dam p_utih_u, ne dan xänbah_u n'da ngu n'daj_u. Ne man'da ga humbi ga øth_u ya, nguetho ya mí ts'utho ba çh ra Hmu. ²⁶ P_u nu'b_u dí ndese ga thoctah_u y_u ts'oqui 'b_u ya má p_uhmb_u a maju_uni, tengu'b_u hin dá jamansuh_u a ra 'bøts'e xtím pungah_u. P_u ya hin'y_u 'be'a man'da sä ga umhb_u b_uya, gue dí mba ma pungui ma ts'oquih_u. ²⁷ P_u hønt'a ra mbidi gan nuh_u 'b_u, gue ran unbi dí co'ts'a Ojä, nangue ra sibi nts'utho 'b_u bi de, gue di jua _u yún sui_u Ojä. ²⁸ Gam b_uemhb_u tengu ran t'çdi bin t'un ra Moisés, gue'b_u 'b_u a n'da i øt' ram fe'ts'i, ne di nequi yoho o gue hyu y_u testigo gue bi nu, bi tho a ra ja'i b_uya, ne hin da mba ma huçqui. ²⁹ P_u ha hin dím b_uemhb_u gue man'da nts'utho ran ts'embi ga nuh_u 'b_u dím b_uni ga nemhb_u b_u häi a rá Ts'ant'_u Ojä, ne dí çmh_u nte di muui a rá ji xtí hoga ma mb_uih_u,

ne'bu dí numan'u tho a rá Hogandahi Oja gue mí
 ɛna xti huɛgahu. ³⁰ Pɛ dí p̄ahmbu a ra Hmu gue bi
 ma: “Nugã ma 'bɛfi ga ju't'i, ga un'na rá muui bi
 'yøt'e.” Nɛ bi 'yɛn ra t'ohni: “Da zɛmba yú t'uhni Oja
 'bu di thoqui da 'yøt' ra ts'oqui.” ³¹ ɛmmɛ nts'utho
 'bu da d̄inba yú ts'oqui n'da a Oja bu ja ran juɔnbi,
 gue'a i 'bui. ³² Pɛ dami bɛmhbu 'bɛ'a gá 'yøthu u
 yu pa xu thogui, gue'bu ja gmí t̄imhb̄u ran nɛqui.
 Xun ho gá 'yøthu, jante tho gá hyäthu yun unbi xun
 ndoho. ³³ Nɛ 'da ah̄u bi mba nthenni ah̄u, nɛ bi mba
 ma un'ni ah̄u bu ja yú hmi yu jã'i. Nɛ mi'da ah̄u gue
 hin gá suhu da mba ma un'ni ah̄u 'bu 'darbu gmí
 'yoh̄u u bi mba ma unbi. ³⁴ Nɛ hin gán suhu gue gá
 zɛnguah̄u u ni cuhu 'bãpu ja ra fãdi, nɛ gán johya
 thohoh̄u 'bu mí th̄an'nah̄u 'bɛ'a gmí pɛs'h̄u. Nɛ gá
 p̄ahmbu ja ah̄u bu mahɛts'i a man'da xun ho, gue da
 hyät'i mazai. ³⁵ O guí ɛs'h̄u a gní hyuth̄u nzamb̄u,
 janangue'a din 'da ah̄u n'da ran t'unni xun ndoho.
³⁶ Pɛ i jatho ga sɛthu ts'u, n'dahma da zã ga øthu rá
 pähä Oja, janangue ga h̄amhb̄u a bi ma majuani di
 'daj̄u. ³⁷ Nguetho i mam bu ja rá t'ohni Oja:

Mi ts'utho ba ɛ'a i ja gue ba ɛhɛ,

ya hin da ya'a ba ɛhɛ, nɛ di 'da ah̄u a guí tømhb̄u.

³⁸ Nɛ nu'u to da 'yɛc'yɛi majuani gã, gue'u ga hocpa
 yú ts'oqui, ga ɛmbi xun ho buya, nɛ ga un'ndu
 ra temazai u.

Pɛ nu'u bi mbengui hin ga numanho u,

bi 'yɛn Oja. ³⁹ Pɛ nuju hinga gueju dá penju gueru
 xcã nuhu ran unbi mazai. Pɛ dí ɛc'yɛih̄u gue ma-
 juani a Oja, janangue'a din jaj̄u ra temazai.

11

Nε gue'a ná εc'yειh maɟuani a Oɟa

¹ 'Be'a nam bøn'a na εc'yειh maɟuani a Oɟa. Nám bøni, gue dí εc'yειh maɟuani ga hãmhba a ran ho bi xijh Oɟa. Nε nam bøni ga εc'yειh maɟuani 'be'a gãtho i ma Oɟa, madague'bh hin dí nuh a. ² Nu ma bombøtah bi hnumanho nguetho bi 'yεc'yει maɟuani a Oɟa. ³ Dí εc'yειh maɟuani bi 'yøt' Oɟa yh ximhäi, madague'bh hin dá nuh 'bh mí 'yøt'bh. Nu'bh mí 'yεna din ja, ya bin ja bhya, gue bi 'yøt'e nangue h 'be'a him midí nequi. ⁴ Nu'a ra Abel bi un Oɟa n'da ra 'bøts'e xhñ ho xinda gue a bi un a ra Caín, nguetho bi 'yεc'yει maɟuani a bi xi Oɟa. Nu'bh mí thãnba a rán t'unni ra Abel, bi fãdi bi numanho Oɟa a. Nε madague'bh bi du ra Abel, pε tengu 'bh 'bũtho, gue urcah 'be'a mí øt'a, gue bi 'yεc'yει maɟuani a Oɟa. ⁵ Ngutho ra Enoc, bi 'yεc'yει mbo rá mbui a maɟuani. Janangue'a bi ts'ixp ja rá ngu Oɟa nε him bi du. Nε him bi thĩngua ja ra häi a, nguetho bi zix'a Oɟa. Nε i εn ra t'ohni: “Nu'bh hin ní ts'its'i, bi hnumanho a.” ⁶ Pε nu'bh i 'bh a n'da i nde da zøm bh 'bh Oɟa, pεgue da 'yεc'yει maɟuani i 'bh a, nε da 'yεc'yει maɟuani din t'un ran ho a to i hon Oɟa. Nguetho hingui sä da numanho Oɟa n'da 'bh hingui εc'yει a maɟuani. ⁷ Bi 'yεc'yει a ra Noé gue maɟuani a mí xi Oɟa din ja a ra dãmbant'i, madague'bh hin ní nu. Nε bi 'yøt'a ra dãbarco bi xifi, guerp da yãn'bh i 'bh pã rá ngu. Nε bi 'yεmbi xhñ ho Oɟa a nguetho mí εc'yει mbo rá mbui a Oɟa. Nε gue'a í nequi hing yh 'yεc'yει gãtho ra ximhäi, jãñ í ts'εmba h. ⁸ Bi 'yεc'yει maɟuani Oɟa a ra Abraham. Janangue'a bi bøm 'bh mí zon'na Oɟa, gue da mba

bu ja a ra häi bi xi Oja gue di unni. Bi nexpu ja rá häi zehε, ne him mí paði hapu man ní mba. ⁹ Ne nu'bu mí zom bu, pe bin 'yotho bu. Nguetho bi 'yεc'yεi majuani gue ja nín zam bu rá ngu Oja mahεts'i. Janangue'a bi hyøtho yu ngum'bø't'e bu. Ne ngutho bi 'yøt'a ra Isaac rá ts'unt'u, ne a ra Jacob rá 'beto, gue ne'u da gomhbü ra herencia bi sih majuani ra Abraham. ¹⁰ Nguetho nu ra Abraham mí tømí da zøni nín zam bu ja n'da ra dahnini gue mahεts'i, din ja høn'bu go njam'bu, gue bi bεn Oja ne bi 'yøzehε. ¹¹ Ne bi 'yεc'yεi majuani a ra Sara, ne gue'a í hyan rá ts'edi Oja a gue dim 'buh rá ts'unt'u. Ne him mí sä xtím 'buh rá t'uhni, gue ya xam bombe. Pe bim 'bu'a rá ts'unt'u, nguetho bi baði majuani da 'yøt'a bi man Oja. ¹² Ne ngutho ra Abraham, madague'bu ya xí thoh yu pa gue mí sä xtím 'buh yú t'uhni, pegue bi zøni bim 'buh yám bom'beto εmme xan ngu, tengu yu sø mahεts'i, o tengu yu 'bomu bu ja ra ndendeja, gue njongui hät'i da mbede. ¹³ Ne gätho u bi du 'bu him mani hyan a ran ho bi xi Oja. Pe tengu'bu mí handi yatho bu bí ja a ran ho bi sifi, nguetho mí εc'yεi mbo yú mbui gue majuani din t'unni. Janangue'a bin johya 'bu mí bεni gue da nu a. Jananjabu bi mansε tengu'bu bi thotho ua ja ra ximhäi u. ¹⁴ Ne nu u im ma tengu na, i udi gue i 'yotho ne i hon man'da ra häi guεpu din zai. ¹⁵ Ne nu'bu xtám bεntho a ra häi bu xpí bøn u, mí sä xtá mbeng mahøn'a u 'bu. ¹⁶ Pe mí nde n'da ra häi man'da xan ho, gue nde da ma, ra häi mahεts'i. Janangue'a bin johya Oja gue da 'yεmbi yú Oja u, ne bi hocpa yú hnini u. ¹⁷⁻¹⁸ Ne nu'bu mí ts'äp rá mbui ra Abraham, gue bi sifi bá si a rá ts'unt'u ra

Isaac, da mbøspa Oja. Ne mí nde xtá 'yøt'e, nguetho bi 'yεc'yei majuaṇi a Oja, madague'b_u bi xifi dim 'b_uh yám bom'βeto 'b_u bi xand ra Isaac. ¹⁹ Gue'a bi bεn'a ra Abraham gue i ja rá ts'edi Oja da xox _u x_un du. Janangue'a tengutho 'b_u bi dambεni b_u 'b_u _u x_un du a ra Isaac 'b_u mam bá si mahøn'a a rá ta. Ne n'da ra hmεpya bi 'yøt' na. ²⁰ Ne nangue a bi 'yεc'yei majuaṇi ra Isaac gue da gomhb_u rán ho Oja _u yú t'uhni, janangue bi sih majuaṇi ra Jacob ne ra Esaú gue da mba majapi. Ne bi sifi 'be'a bi zänba Oja n'da ngu n'da _u. ²¹ Ne ngutho a ra Jacob, bi 'yεc'yei majuaṇi a ran japi bi man Oja. Ne ní mba b_u da du, pε bi thocpa a ran japi _u yú 'βeto, gue'_u yú ts'unt'_u ra José. Ne bi dānde Oja 'b_u mí dospa rá ya rá tøhø a ra Jacob. ²² Ne a ra José bi 'yεc'yei majuaṇi a bi man Oja. Janangue'a nu'b_u mí ts'utho da du, bi xi _u yú mεnguh_u gue y_u israel, gue da zøni da mbeng b_u yú häi zεhε. Ne bi xifi da thux'a ra ánima 'b_u bi bøm b_u _u, gue'a ra José xí du. ²³ Ne rá ta ne rá mbe ra Moisés 'b_u mim 'b_uh ra Moisés, bi 'ya'a rá ts'unt'_u an hyuzna. Ne him bi numansu a rán t'εdi ra ts'ut'abi gue mí ma xtí tho _u yú ts'unt'_u y_u israel. Nguetho midí nequi din hocja'i, ne mí εc'yei majuaṇi di jamansu Oja. ²⁴ Ne a ra Moisés guexta'a mí εc'yei majuaṇi a Oja. Janangue'a nu'b_u mín dān'yoh_u, him mam bi nde da t'εmbi rá ts'unt'_u a rá t'ixu ra ts'ut'abi b_u Egipto, gue xtán zä xtín jase rá ts'edi. Ne gue'a rá t'ixu a ra ts'ut'abi bi dīm b_u mán t'āgui ne bi tede. ²⁵ Pε man'da bi nde 'darb_u bin unbah_u _u yú t'uhni Oja a ra Moisés nu'_u yú mεnguh_u, xinda gue'b_u xtán dεn rán johya ra ximhäi gue ní mba b_u da guadi. ²⁶ Ne nu'b_u mín 'yomfēni ra Moisés, man'da di muui 'b_u n'dat'a y_un ts'ante da nuui ra

Cristo, xinda gue'bu xti manda 'be'a gätho mí ja bu ra häi Egipto, nguetho man'da mí numanho 'be'a di un Oja m'bejua. ²⁷ Ne nangué bi 'yεc'yεi majuani ra Moisés, janangué'a bi bøm bu ra häi Egipto, ne him bi zu a nán cue a ra ts'ut'abi. Pe bi hyut'an zambu, nguetho bi baði in 'youi Oja, madague'bu him mí nu. ²⁸ Pe bi 'yεc'yεi majuani a bi xi Oja a ra Moisés, janangué'a bi 'yøt'a bi xifi, ngue bi manda dí cots'i ra ji bu ja yú 'yojut'i yu israel. Janangué'a him bi thop yú mbuði ts'ant'u u yu israel 'bu mam bá εh rám 'behni Oja. Gue'a t'εmbi ndabaxjua bi du'mi bi 'yøt'u. ²⁹ Bu mí 'yεc'yεi mbo yú mbuði i ja rá ts'edi a Oja u yu israel, janangué'a bi jap'a Oja bi xocpa n'da ra 'yu bu ja ra deja, gue bi tho u. Pe nu'bu mí 'yεna ne u xtá 'dax'u yu me egipto, gue'u mí cute, bi comp' ra dehe bi du u buya. ³⁰ Nu yu israel bi sifi di the'ts'a ra dahnini Jericó gätho nyoto pa, nguetho ma mbä't'i ra jaðo a ra hnini. Ne nu'a í 'yεc'yεi majuani a Oja, ne gue'a í yøt' ra jaðo a 'bu mí gua'a nyoto pa di the'ts'i. Ne bi zä bi dap ra hnini u yu israel buya. ³¹ Pe mí 'buru n'da ra xisu gue ra Rahab. Ne madague'bu man ra 'yomt'εni mam'bet'o, pe hinga ne a bi tho a 'bu mí tho yú menguhu gue him mí εc'yεi Oja. Ne nu'a í zimmanho u yúm 'behni yu israel, ne gue a í faði mí εc'yεi mbo rá mbuði a Oja. ³² Ne xun ngu mi'da xtán zä xcá xi ah, pe hinga xøt'a yu ora ga xi ah, nangué ra Gedeón ne ra Barac, ne nangué ra Sansón ne ra Jefté, ne nangué ra David ne ra Samuel, ne gätho mi'da yu pøngahya. ³³ Ne mí εc'yεi majuani Oja u, ne gue'a í hyan rá ts'edi Oja u, gue bi dap yu ja'i mí 'buru n'danni mi'da yu häi

'b_u mín s_uhmb_u. Nε bin ts'ut'abi x_un ho. Nε mí εc'y_ei maju_uani a bi sifi, janangue'a gätho bi zä bi 'y_or b_uya. Nε nu'_u mi'da mí εc'y_ei maju_uani a Oj_a, janangue'a him bi za y_u d_azate. ³⁴ Nε him bin z_o _u mi'da bí th_otr_u ja ra orno 'b_u εmmε midí thoni nám pa, nguetho bi 'y_εc'y_ei a maju_uani _u. Nε him bi zä bi tho mi'da 'b_u mí t'εmbi xtá tho nangue ra juai. Nε nu'b_u mí güent y_u ja'í _u mi'da, bi jap'a Oj_a bi zaqui. Nε madague'b_u him mí ja y_u ts'edi _u mi'da, pεgue tengu'b_u ya mí ja y_u ts'edi 'b_u mí 'y_εc'y_ei maju_uani Oj_a, nε gue'a í 'da _u y_u dof_ui y_un s_uih_u. ³⁵ Nε mí 'b_u i 'da y_u xisu 'da'a n'danni, gue xí du y_u t'uhni. Pε bi d_amb_eni _u y_u t'uhni 'b_u mí 'y_εc'y_ei maju_uani _u y_u mbe. Nε nu'_u mi'da bi ndese bí tho nangue'a bi 'benza, nε him bi nde bi goh y_u mb_ui guerp_u xtá mba ma th_ogue, nguetho bi 'y_εc'y_ei maju_uani da b_omanho b_u ja ran d_ate _u, da mba b_u ja ra te man'da x_un ho. ³⁶ Nε nu'a í 'y_εc'y_ei maju_uani _u mi'da, nε gue'a í hyät' y_un _ucpi gue bi t'_uspi, nε bi hyät' 'b_u mí m'benza, nε'b_u bi thu't'i 'da nangue y_u cadena nε bi jot'a fädi. ³⁷ Nε bi tho _u 'da gue bi mba ma bat'ado. Nε nu'_u mi'da bi thengui nde nangue ra thegui. Nε mi'da í tho ra juai 'b_u mí sifi da mba ma th_ogue. Nε mí 'yotho _u mi'da, nε í hu_ehi thoho _u, mí he y_u xidε'yo, nguetho pa ma _ucpi. Nε mí sä ran _u gue mí pa ma _unbi. Nε gätho _u bi hyät'i, nguetho bi 'y_εc'y_ei maju_uani a Oj_a. ³⁸ Nε him mí fädi gue man'da x_un ho _u, pε man'da di muui _u xinda gue'_u gätho ra ximhäi. Pε ha sä mí 'yotho b_u ja y_u _uh_ui 'b_u mí 'dagui, nεr_u ja y_u t'øhø. Nε mí 'b_ur_u ja y_u hyädo nεr_u ja y_u hy_uh_ui. ³⁹ Pε gätho bi hnumanho _u nangue bi 'y_εc'y_ei maju_uani Oj_a. Janangue'a i pa

mfɛni thoɥo ɥ. Pɛ him 'bex bi hyaŋ a bi xi a Oja di unni. ⁴⁰ Nguetho x1 zän Oja 'bɛ'a man'da xɥn ho da 'yøt'e nanguejɥ, gue 'darbɥ ní hãmhɥ ran ho ɥ mí 'bɥh maya'bɥ.

12

Thocpa thoɥo ga tɛnhɥ a ma ngɥrpihɥ ra Jesús

¹ Janangue'a nujɥ i 'bɥi xɥn ngu yɥ ja'i gue xɥ 'yurcahɥ a majuaŋi Oja tengu ja dá xi ahɥ. Janangue'a ga 'uejɥ ts'ɥ gãtho di pajɥ, nɛ yɥ ts'oqui gue tengu'bɥ an thu't'i ma guahɥ, n'dahma ga häthɥ dan tihmbɥ nangue'a ran tãha bin 'dajɥ guerpɥ go him min sä. ² Nɛ thocpa thoɥo ga hanthɥ a ma ngɥrpihɥ ra Jesús, janangue'a da zä n'dat'a ga øthɥ bɥya. Nɛ di jajɥ ga øthɥ tengu bi 'yøzehɛ, gue bi 'yɛc'yɛi majuaŋi a Oja, nɛ gue'a í hyät' ran ɥnbi bɥ ja ra pont'i a. Nɛ nu'a ran dãte bi nu, yán dãte ɥ yɥ ts'om'bäi, ɛmmɛ ma ɥcpi a. Pɛ him bi zu da nu a tengu a, nguetho mí paði din ja ran johya m'bɛjua nanguejɥ. Nɛ nuya bí 'bɥpɥ mahɛts'i 'darbɥ ní mandauí Oja. Nɛ guerpɥ i sixcahɥ bɥ. ³ Nɛ gam bɛmhɥ tengu bi 'yøt' ra Jesús, bi hyät 'bɥ mí ts'ɥi, nɛ'bɥ bin ɥnba bɥ 'bɥh yɥ ts'om'bäi. Janangue'a hin dan xømbɥihɥ, nɛ hin gam bɛmhɥ gue ga penjɥ. ⁴ Pɛ nu ahɥ hinga ná ɛs'hɥ yɥ ts'oqui guerpɥ gdí tuhɥ. Pɛ dami 'yɛs'hɥ ɥ, madague'bɥ gdí tuhɥ 'da ahɥ. ⁵ Ha gá pumbɛnihɥ a ran zofo gue i xijɥ Oja, gue yú t'ɥhni gahɥ a, tengu mam bɥ ja ra t'ohni bɥ i ɛna:

Ma ts'ant'ɥ i, dami bɛni 'bɛ'a dí mbɛp'a a ni Hmu, gue'bɥ bi xi i hapɥ gá 'bedi.

Nɛ x1n gui säman'ɥ 'bɥ bi zɥ i.

6 Nu'a ra Hmu i xänba ɯ di huɛqui,
nɛ i fɛ ɯ gätho ɯ i ɛmbi yá t'uhni.

7 Dami hyäthɯ ɯ yɯm fɛi, nguetho gue'ɯ i xän'nahɯ
ɯ. Nu Oja i ɛna yá t'uhni ahɯ. Nɛ jo'o n'da ra t'uhni
gue hin da xänba rá ta nangue yɯm fɛi. 8 Pɛ nu'bɯ
hin da mbɛp'ahɯ Oja, tengu ɯ gätho yá t'uhni i fɛi,
nu'bɯ, masque hin yá t'uhni ahɯ 'bɯ. Guín jahɯ
tengu ra t'uhni gue hinga mfadi to'o rá ta. 9 Nɛ
man'da, nu'bɯ mín t'uhnihɯ, gue'bɯ mí mbɛgba ma
tahɯ dám 'bɯhmbɯ ua ja ra häi, dá numansuhɯ
ɯ. Hanja man'da hin dín umhbɯ da mbɛgbahɯ
Oja, rá Ta ma mbɯihɯ, janangue ga tɪmhɯ ra te
ma mbɯihɯ. 10 Nu ma tahɯ ua ja ra ximhäi bi
mbɛgbahɯ 'bɯ n'dandj, gue mím bɛni xɯn ho. Pɛ
nu Oja 'bɯ i fɛgbahɯ, zai xɯn ho i ɔrcahɯ, gue di jajɯ
xtán hothogahɯ tengu a. 11 Majuɟani hin dí ɛmhɯ
xɯn ho a ram fɛi 'bɯ ra ora dí sähɯ a, nguetho xɯn
ɯ. Pɛ nu'bɯ bin hoh ma mbɯihɯ nangue ram fɛi, nɛ
dí 'bɯmanhohɯ bɯya, nɛ i hu ma mbɯihɯ.

Nts'utho 'bɯ ga hɛhmbɯ rá nde Oja

12-13 Janangue'a dan ɛhyahɯ mahɔn'a gue ga
thojɯ a rá 'bɛfi Oja, nɛ hin ga 'uehmbɯ. Pɛ ga haxhɯ
ra 'yu xɯn juɟni. Nubɯya nu ni guahɯ guí hɛmfɯ,
mí ɛna xtá 'uagui, pɛgue da yɟni, da hyɟ ra ts'edi
mahɔn'a. 14 Nɛ gui hyomhbɯ hin gui dɯmhɯ n'da
ra sui. Nɛ gui hyomhbɯ ra hogambɯi. Nguetho nu'a
hin'yɯ ra hogambɯi hin da zä da nu a ra Hmu. 15 Nɛ
'da gdám fäxta nin 'yomfɛnihɯ n'da ngu n'da ahɯ,
janangue'a hin dim 'bɯ i 'da ahɯ hin da nde rá mate
Oja. Nɛ xínga n'da ahɯ din ja tengu n'da rá 'yɯ ra
ts'oqui, gue hin di nɛqui 'bɯ rá mbɯdi, pɛ nu'bɯ bi
bɔts'e din xɟndi, di ts'on ɯ mi'da bɯya. 16 Nɛ dam

fähmbu njon dan 'yomt'ɛnihu. Ne xín ga samhbu a rá mate Oja, tengu bi 'yot' ra Esaú, gue í pä a ra tuh a rán japi mí ɛna xtí un'na Oja, gue rá mbudi ts'unt'u ra Isaac. ¹⁷ Ne guí pahmbu 'be'a bi 'yot' ra Esaú, gue m'bejua bi nde a ran japi mí ɛna xtí un'na rá ta. Pe him mam bi zä bi un'na. Ne ts'edi bin zoni, pe him bi djni 'be'a xtá 'yot' mahøn'a gue xtá hyan'a. ¹⁸ Gam bɛmhbu 'be'a bi 'yot' yu israhel, bi zom bu ja n'da ra t'øhø ua ja ra ximhäi, gueru bi de ra sibi nts'utho, ne bi 'bexui yu güi tengu 'bu ra xui, ne bin ja ra ndønthi 'bu mi sih yún t'ɛdi Oja u. Pegue n'da ra hmepya a tengutho bu rá ngu Oja gue ɛmme xun duxqui. ¹⁹ Ne bi 'yøh ra thuxi, ne rá nde Oja bi 'yø u. Ne nu'bu mí 'yø a rá nde u yu israhel, ɛmme bi 'yäh ra mate gue hin da 'yøh mahøn'a, nguetho ɛmme bin su. ²⁰ Him mí hä't'i da 'yø a ra nde bi xifi, bi 'yɛna: “Xinga n'da ra ja'i ne xing yu zu'uɛ da zä da dācua, nu'bu da dācua, 'bexque da tho, ne da mba ma 'ye'mado o gue da mba ma sanza.” ²¹ ɛmme nts'utho 'be'a bin ja bu. Ne se ra Moisés bi 'yɛna: “Dí fet'i gue dín su.” ²² Pe nuju ya njuantho rá hnini Oja bu mahɛts'i dí cuthu, i paru ma mbuihu, gue Oja zai 'bui. Ne i t'ɛmbi ra t'øhø Sión a rá hnini Oja, ne i t'ɛmbi Jerusalén bu mahɛts'i. Ne dá sømhbu bu 'buh yám 'behni Oja mahɛts'i gue yu mahuahi thoho, gueru di munts'i i thande Oja ɛmme di johya. ²³ Ne dá cuthu bu an thuts'i ma thuhuhu bu mahɛts'i, gueru dám petihu gätho to'o bi hyan ra herencia bi un Oja. Ne dá cuthu bu bí 'bu Oja ra Ze'mi di juanbi gätho. Neru 'buh yú mbui u i tu, gue nu'u bi t'ɛmbi xun ho 'bu mí hoc'a Oja. ²⁴ Ne dá cuthu bu 'buh ra Jesús ma hocpatehu bu bí 'bu a i ørcahu ran hoqui

ma'da'yo. Ne dí cuthu nangue rá ji ra Jesús 'bu mí tho, í pungahu Oja a. Janangue'a man'da xun ho i xijuh rá ji 'bu mí tho, xinda gue'a rá ji ra Abel 'bu mí tho, nu'a i ma di unba a to bi hyo a. ²⁵ Janangue'a i jatho dam fähmbu hin ga hehmbu a rá nde a in zoju ya. Gam bēmhbū him bi zä bi zo a ran unbi u bi mbesta a rá nde Oja, 'bu mí ts'ocua ja ra ximhäi. Janangue'a 'be xingui ts'u da zä ga sohmbu ran unbi 'bu ga festahu a Oja, nguetho mahets'i bu in zoju ya. ²⁶ Nu'bu mí man yun t'edi Oja bu ja ra t'øhø, bi japi bi 'yan ra häi. Pe nuya i en Oja: “Man'dandj ga japi di 'yani, pe hinga høn ra häi, pe ne mahets'i,” bi 'y'en Oja. ²⁷ Ne nu'a 'be'a gätho hingui du, da mba ma bunt'i. Ne din zam bu u hingui sä da mba ma 'ueque, gue nu'u 'be'a gätho bi zän Oja gue din zam bu. ²⁸ Ne bin 'dajuh bu di manda Oja gue hingui sä da mba ma 'ueque. Janangue'a ga xihmbu jamadi Oja, ne ga thandehu ngue ga numansuhu ne ga suhu. Ne gue'a numanho a buya. ²⁹ Nguetho nu ma Ojahu di juadi 'be'a hingui numanho tengu ra sibi.

13

Ga øthu a dí numanhoju Oja

¹ O guí ε'ts'a gnán huεju n'da ngu n'da ahū tengu'bu guidín cuhu. ² Ne guim bēmhbū gui säyabahū ja ni ngumhbū to'o da zøm bu. Ne nu'u 'da njabu mí ø't'e, bi zin u 'da yüm 'behni Oja bá nexpu mahets'i ne him mí paði. ³ Ne dami bēmhbū u yu ofädi, ngue tengu'bu n'da gnan ofädithohu. Ne guim bēmhbū u bi mba ma unbi, nguetho ne ahū i ja ni ja'ihu gue sä da mba ma un'ni ahū. ⁴ Ne gätho ahū guin numansuhū a ran thäti gá 'yøthu ni xisuhū,

ne a bi 'yøt'ɥ mi'da. Ne gam 'bɥmanho nangué nin thətɥɥ, njon di ts'on a. Nguetho di ɥnba Ojɔ ɥ to'o da 'yøt' ran 'yomt'ɛni, ne ɥ hinga na din thətɥ, ne ɥ xɥn thətɥ nu'bɥ i øt' ran 'yomt'ɛni. ⁵ Ne 'yo guí numanhohɥ xɥn ngu ra mbeti. Pɛ gan johyahɥ nangué hangu ts'ɥ i ja ahɥ. Nguetho: “Njɔm'bɥ ga hɛc'ahɥ, thocpa thoho ga jamansu ahɥ,” bi 'yɛn Ojɔ. ⁶ Janangué'a sä dan johyahɥ 'bɥ dí ɛmhɥ:

I fäxcahɥ ra Hmu,

ne hin ga suhɥ 'bɛ'a da zä da 'yørcahɥ yɥ jɔ'i.

⁷ Dami bɛmhɥ 'bɛ'a bi 'yøt'ɥ yɥ ngɥrpi gue bi xi ahɥ rá m hman Ojɔ. Ne guim bɛmhɥ 'bɛ'a bi bøni nangué ra te man nám 'bɥ ɥ. Ne gui thojɥ a bi 'yut'ahɥ, nangué bi 'yɛc'yɛi majuɔni a Ojɔ ɥ. ⁸ Nu ra Jesucristo hingui dim pädi, gue'bɥ go maya'bɥ, nɛhya ne gätho yɥ pa høn'bɥ go njɔm'bɥ. ⁹ Janangué'a hin gan hyɛhmbɥ da ts'ix ahɥ bɥ ma'ueni, guerpɥ i hman yɥm hma 'dahma 'dan'yo ne hingam fädi. Pɛ nu'a ná bɛmhɥ rá mate Ojɔ gue'a ní zac ma mbɥihɥ a, xinda gue'ɥ yɥn t'ɛdi gue 'bɛ'a i ts'i. Nguetho njo'o to'o xí zac yú mbɥi 'bɥ supi 'bɥ ja a i si. ¹⁰ Pɛgue i jajɥ n'da ran ts'ihmɛ, tengu ra hmɛpya gue ra 'bøts'e mí øt' yɥ mbäjä bɥ ja ra nijä maya'bɥ, him mí ja ran t'ɛdi da zi. ¹¹ Pɛ nu rá hmumbjä yɥ israel 'bɥ mí mbøspa Ojɔ nangué yɥ ts'oqui, bi dɛxpɥ mbo a rá ji ɥ yɥ zu'uɛ, guerpɥ ja ra cuarto man'da xɥn dɛxqui. Pɛ nu yú ngø ɥ yɥ zu'uɛ mí zø bɥ ndehnini. ¹² Ne gue'a bi 'yøt' ra Jesús, bin ɥnbi bi du bɥ ndehnini bɥ 'bɥh yɥ israel. Ne gue'a rá jisɛ í hoc yɥ jɔ'i. ¹³ Pɛ ga mbähä ga tɛnhɥ bɥ ndehnini bɥ 'bɥh ra Jesús, tengu'bɥ n'da na 'bɛngadahɥ bɥ ma'ueni. ¹⁴ Nguetho nuua

ja ra ximhäi hin'y_u ua n'da ma hninih_u gue din zai x_un ho. Pe dí homhb_u ra dahnini gue njam'b_u da gua a, guerp_u nín zamhb_u b_u. ¹⁵ Ne nde'b_u thocpa tho ho ga thandeh_u Oja nanguie ma ndeh_u, ne ga xihmb_u ra jamadi. Ne di thoc'a mam hmamhb_u a ra Jesucristo, tengu'b_u di un Oja ma 'bøts'eh_u. ¹⁶ Ne hin dam pumb_uni_u a na øth_u ran ho, ne hin dam pumb_uni_u ga comhb_u 'be'a jaj_u, nguetho ne'uh_u tengu'b_u y_u 'bøts'e i numanho Oja _u. ¹⁷ Ne gui 'yøth_u a xi a ni ngurpih_u, ne gui pahmb_u ja y_un t'edi da xi ah_u 'be'a gui 'yøth_u. Nguetho i fät'a ni mbuih_u _u, ne i jatho di dáp Oja ra güenda nanguie ah_u. Gui 'yøth_u a dán johya ni ngurpih_u, ne hin da du yú mbui. Nguetho nu'b_u hin gui 'yøth_u a, xín da bømanho ah_u 'b_u. ¹⁸ 'Yäfu rá m fäts'i Oja nanguiecähe, nguetho n'dat'a dí m b_umhbe ga t_unhde a, ne dí nde ga øthe x_un ho gätho. ¹⁹ Dí ä ah_u ra mate, gue emme gui 'yäfu Oja di jaqui ga mbagä b_u n'dihi.

I äp rán japi Oja _u yá cu

²⁰ Nu Oja ra hocpate a, bi xoxp_u 'b_u _u x_un du a ma Hmuh_u ra Jesucristo, nu'a di jamansuc ma mbuih_u. Ne nu'a rá ji í hoc'a ran hoqui njam'b_u da guadi. ²¹ Ne dí äp rá mate Oja da 'yøt'ah_u hin hap_u gui 'behmb_u, n'dahma da zä gui 'yøth_u rá pähä a. Ne dí äp rá mate da 'yørcah_u 'be'a gätho i nde a rá ts'edi ra Jesucristo. Ga numansuh_u Oja gätho y_u pa mazai. Ne hønt'a gam b_umhbe a. ²² Ma zi cu ah_u, dí ä ah_u ra mate hin gan xømbuih_u gui 'yøhmb_u na ran zofo, nguetho nuna ram hma dá ot'ah_u hingui ngu 'be'a ma. ²³ Ja n'da ram hma dí nde ga xi ah_u, nu'a man 'yohuh_u ra Timoteo ya bi so'ts'i. Nu'b_u da zøcua n'dihi, ga six 'b_u dá mba b_u. ²⁴ Z_uenguagah_u

ts'ɐ bɐ gätho ni ngɐrpihɐ, nɛ gätho ɐ yɐ cu gue ma
mi'yɛc'yɛihɐ. Nɛhya bá nɛxpɐ Italia i pɛn'nahɐ ran
zɛngua. ²⁵ Nɛ dí äp rán japi Ojɔ nanguɛ gätho ahɐ.
Nɛ hɔnt'a dí xi ahɐ ya.

**Ra 'da'yonhogui nangué ma Hmuh[†] ra
Jesucristo
New Testament in Otomi, Eastern Highland
(MX:otm:Otomi, Eastern Highland)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Eastern Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Sierra [otm], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Eastern Highland

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
eed5311a-6154-516f-aead-3829b2989366